

מתורתו של צדיק אביך ועקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט לקט דרושים ומאמרים, בביאור פשט מצוות התורה וענייני עבודת הש"ת שגלקטו מכל ספריו הק'

פרשת ויחי ה'תשפ"א

לדעת באמת שהוא יתברך משגיח בפרטות על כל אחד ואחד

זבולן לחוף ימים ישכן והוא לחוף אגיות וירכתו על צידן (בראשית מט יג). אפשר לרמוז, דידוע שבני ישראל לא בחר בהם ה' כי אם מפני שיהיו עוסקים בעבודתו ויהיו משכימים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, כמו שאנו אומרים בתפלה 'אשרינו מה טוב חלקנו וגו', אשרינו שאנו משכימים ומעריבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות'. ומי שתמיד חשקו ופעלתו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, זה הוא הגורם לו לזכות לגן עדן התחתון ולגן עדן העליון, לפי שהם בתי כנסיות ובתי מדרשות של עולם הבא, ומדה כנגד מדה, הוא היה עקר דירתו בזה העולם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, לפיכך יזכה לשבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות של עולם הבא:

הרוצה לעשות כן צריך להתחזק במידת הבטחון

והנה הבא להיות בבתי כנסיות ובתי מדרשות צריך לתת בטחון בה באמת, וידע ידיעה אמיתית שהקדוש ברוך הוא יתברך שמו הוא הן והמפרנס והמשגיח בפרטות על כל אחד ואחד, ואין הדבר תלוי ביד האדם עד שיצטרך לטרח הרבה ולבטל ימיו ושנותיו בענין המחיה, אלא כיון שהכל בידו יתברך, אפלו בעסק כל שהוא יזמין לו פרנסתו. וזה היה אצלי כונת הכתוב (משלי י כב) 'ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה', הכונה 'ברכת ה' היא מדת הבטחון, ודהינו מי שבידו מדת הבטחון אפלו בעסק כל שהוא תחול עליו הברכה והיא תעשיר', ולא יוסף עצב עמה, דהינו לא יהיה צריך לטרח, דמי שיש בידו מדת הבטחון אינו צריך לטרח:

הרמז בפסוק

וזהו הרמז **זבולן לחוף ימים ישכן**, כלומר, מי שרוצה לזכות להיות חלקו בגן עדן הנקרא 'זבול', ישכן בזה העולם **לחוף ימים**, שהם בתי כנסיות ובתי מדרשות ששם ים החכמה. וכי תימא ובמה יתפרנס, לזה אמר **והוא לחוף אגיות**, כמו שמפרש במקום אחר (שם לא יד) 'היתה כאגיות סוחר מרחק תביא לחמה' (בבא מציעא פד:). וזהו שמסים **וירכתו על צידן**, כלומר, עקר סמיכתו ובטחונו של זה היה האיש והיה על הקדוש ברוך הוא שהוא המשגיח ומכין טרף לכל, **צידן** גימטריא 'אלהים חיים', דהינו עקר בטחונו באלהים חיים, והבוטח בה' חסד יסובבנו:

(פיתוחי חותם פרשת ויחי)

סיבת אריכות הגלות

חכלילי עינים מיין ולבן שנים מחלב (בראשית מט יב). הכונה בזה, דבא להוכיח את ישראל, דמי מאריך הגלות הם עונותיהם, שאינם רוצים לשוב בתשובה, שהיה להם לדעת דסבת אריכות הגלות הם העונות, דמאחר

שהם בצער הגלות בין הגוים, זה רודה וזה מרדה וזה עושה בעברת זדון, היה להם להתבונן ולא יוסיפו לחטא, כדי שישוב ה' מחרון אפו ויגאלם מיד. אבל בעונותינו הרבים מאחר שהם בצרת הגלות ואפלו הכי מחזיקים ברשעם, בזה מוסיפים חרון אף לפניו יתברך ומאריך הגלות, שאם עשו תשובה בלב נשבר, מיד היו נגאלים בלי שום עכבה, כמו שכתוב (מלאכי ג ז) 'שובו אלי ואשובה אליכם', דהינו דכשתשובו אלי מיד גם אני אשובה אליכם בלי שום עכבה: וזהו שאמר **חכלילי עינים מיין**, דהינו אפלו אתם רואים שהקדוש ברוך הוא מלא דין עליכם עד שענינו אדמים בחרון אף עליכם, מכל מקום אם תשובו בלב נשבר ותלבנו עצמכם ותתפללו לפניו ותבקשו ממנו מחילה וסליחה, מיד העינים שלו יתברך שהיו אדמים כיון מצד הדין, מיד יחזרו זכים ולבנים יותר מן החלב מצד החסד והרחמים, שיתמלא עליכם רחמים ויגאל אתכם מיד. וזהו שאמר **ולבן שנים מחלב**, דהינו לבון וטהרת לבבכם ופיכם, זה גורם שענינו יתברך יחזרו זכים יותר מחלב, ויתמלא עליכם חסד ורחמים:

(מחשוף הלבן פרשת ויחי)

השכמת בית הכנסת

זבולן לחוף ימים ישכן והוא לחוף אגיות וירכתו על צידן (בראשית מט יג). אפשר לרמוז, דידוע שבני ישראל לא בחר בהם ה' כי אם מפני שיהיו עוסקים בעבודתו ויהיו משכימים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, כמו שאנו אומרים בתפלה 'אשרינו מה טוב חלקנו וגו', אשרינו שאנו משכימים ומעריבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות'. ומי שתמיד חשקו ופעלתו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, זה הוא הגורם לו לזכות לגן עדן התחתון ולגן עדן העליון, לפי שהם בתי כנסיות ובתי מדרשות של עולם הבא, ומדה כנגד מדה, הוא היה עקר דירתו בזה העולם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, לפיכך יזכה לשבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות של עולם הבא:

הרוצה לעשות כן צריך להתחזק במידת הבטחון

והנה הבא להיות בבתי כנסיות ובתי מדרשות צריך לתת בטחון בה באמת, וידע ידיעה אמיתית שהקדוש ברוך הוא יתברך שמו הוא הן והמפרנס והמשגיח בפרטות על כל אחד ואחד, ואין הדבר תלוי ביד האדם עד שיצטרך לטרח הרבה ולבטל ימיו ושנותיו בענין המחיה, אלא כיון שהכל בידו יתברך, אפלו בעסק כל שהוא יזמין לו פרנסתו. וזה היה אצלי כונת הכתוב (משלי י כב) 'ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה', הכונה 'ברכת ה' היא מדת הבטחון, ודהינו מי שבידו מדת הבטחון אפלו בעסק כל שהוא תחול עליו הברכה והיא תעשיר', ולא יוסף עצב עמה, דהינו לא יהיה צריך לטרח, דמי שיש בידו מדת הבטחון אינו צריך לטרח:

וזהו הרמז **זבולן לחוף ימים**

ישכן, כלומר, מי שרוצה לזכות להיות חלקו בגן עדן הנקרא 'זבול', ישכן בזה העולם **לחוף ימים**, שהם בתי כנסיות ובתי מדרשות ששם ים החכמה. וכי תימא ובמה יתפרנס, לזה אמר **והוא לחוף אנית**, כמו שמפרש במקום אחר (שם לא יד) 'היתה כאניות סוחר ממוחק תביא לחמה'. וזהו שמסים **וירכתו על צידו**, כלומר, עקר סמיכתו ובטחונו של זה האיש יהיה על הקדוש ברוך הוא שהוא המשגיח ומכין טרף לכל, **צידו** גימטריא 'אלהים חיים', דהינו עקר בטחונו באלהים חיים, והבוטח בה' חסד יסובבנו:

(פיתוחי חותם פרשת ויחי)

י"ג עיקרי הדת

בראשית ברא אלהים וגו' (בראשית א א). נראה לעניות דעתי לרמוז בפסוקים אלו של בראשית שלש עשרה עקרי הדת כל אחד לבדה, יען שזה הוא עקר אמונתנו ודתנו. שצריך האדם לידע ולהכיר בידיעה שלמה ואמונה שלמה שהקדוש ברוך הוא יתברך שמו מצוי בכל עת ובכל זמן ובכל רגע, כי לולא מציאותו לא ישאר העולם, ומשגיח בכל פרט ופרט אחד ממנו לא נעדרה. והוא אחד מיוחד בלי שתוף. ובלי גוף ובלי דמות גוף חלילה. והוא קדמון לכל קדומים. ואין עבודה לזולתו חס ושלום. ויודע מחשבות בני אדם כל אחד ואחד. והשרה שכינתו על הנביאים. ומשה רבנו עליו השלום הוא אדון כל הנביאים ונבואתו אמת. והתורה נתנה מן השמים על ידו. ולא תשתנה בשום זמן חס ושלום. ושהקדוש ברוך הוא מעניש את הרשעים ומשלם שכר טוב לצדיקים. ושיבוא משיח צדקנו. ויקומו המתים. בשלש עשרה עקרי דת אלה צריך האדם להחזיק ולהאמין באמונה שלמה, ובפרט בעל תשובה צריך לעשותם עטרה על ראשו ולזכרון בין עיניו, ומועילים לו לכפרה:

הקב"ה מצוי ומשגיח על כל פרט ופרט

והנה ראשית כל צריך האדם שיידע ויאמין שהקדוש ברוך הוא מצוי ומשגיח בכל פרט ופרט. וזה רמוז במה שאמרנו במדרש רבה (בר ב ה), אמר רבי אבהו, מתחלת בריתו של עולם צפה הקדוש ברוך הוא במעשיהם של צדיקים ובמעשיהם של רשעים, והארץ היתה תהו אלו מעשיהם של רשעים, **ויאמר אלהים יהי אור** אלו מעשיהם של צדיקים, ואיני יודע באיזה מהם חפץ, כשהוא אומר **וירא אלהים את האור כי טוב** הוי אומר מעשיהם של צדיקים חפץ, עד כאן לשונו. והנה במאמר הזה תמהו בו

כל המפרשים וכל אחד לדרכו פנה:

ואשר אני נראה לעניות דעתי דהמאמר הזה נתלה במאמר אחר סמוך לו שם במדרש רבה (יט ז), דקאמר שם כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם השרה שכינתו בתחתונים, וכשהיו חוטאים כל דור היה מסלקה רקיע אחד עד שעלתה לרקיע השביעי, וכשהתחילו הצדיקים לבוא לעולם כל צדיק היה מורידה רקיע אחד עד שבא משה רבנו עליו השלום והורידה לארץ. והנה כתוב בזה הקדוש (ח"א רלט), מפני מה אל"ף ד'ויקרא' (ויקרא א א) זעירא, לפי כשהקדוש ברוך הוא בארץ הוא מלך זוטא. נמצא שהרשעים על ידי מעשיהם הרעים מסתלקת השכינה מהארץ, והצדיקים על ידי מעשיהם הטובים מורידים השכינה לארץ. באמת כשהקדוש ברוך הוא משרה שכינתו בארץ נקרא מלך קטן, כמבאר בזה הקדוש:

והשתא יבוא המאמר על נכון, והארץ היתה תהו אלו מעשיהם של רשעים, שעל ידי מעשיהם הרעים גורמים שתסתלק השכינה מן הארץ ונשארה תהו ובהו. **ויאמר אלהים יהי אור** אלו מעשיהם של צדיקים, שהצדיקים על ידי מעשיהם הטובים גורמים שתשרה השכינה בארץ וזהו האור. ומה שאמר 'איני יודע באיזה מהם חפץ', הכונה דבדאי לגבי מעשה הצדיקים ומעשה הרשעים דמעשה הצדיקים עדיף ויש להם שכר גדול ולרשעים ענוש יעניש, אבל לגבי דינה יתברך כיון שמוריד שכינתו לארץ ונקרא מלך קטן שפא אינו חפץ בירידה זו, לכה אמר מדכתיב **ויאמר אלהים יהי אור וירא אלהים את האור כי טוב**, שמע מנה דחפץ בירידה, נמצא דבזמן שהצדיקים בעולם גורמים שהשכינה יורדת לארץ. וכן מצינו בכמה וכמה דורות שהיו וזה מורה שהקדוש ברוך הוא מצוי ומשגיח בכל עת:

וגם כן מדהקדוש ברוך הוא בכל יום 'גולל אור מפני חשך וחשך מפני אור', זו הוראה גמורה על מציאותו ועל השגחתו. ובעל תשובה צריך שיחשב בכל עת שהקדוש ברוך הוא מצוי ומשגיח ומביט במעשה בני אדם, ובה לא יבוא לחטא עוד, כי כיון שישים הקדוש ברוך הוא בין עיניו ויודע שהוא מביט בו, בודאי יבוש ויכלם ולא יחטא, וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים טז ח) 'שויתי ה' לנגדי תמיד' וגו', הכונה כי כשישים השם בין עיניו תמיד, בודאי ד'מימינו' שהוא צד יצר הטוב 'כל ימוט', והיה ה' בעזרו:

(גנזי המלך, תיקון התשובה אות סא)

חידה שבועית: איך מבאר רבינו הכתוב במשלי 'ברפת ה' היא תעשיר ולא יוסף עֶצֶב עִמָּה'?

(נא לכתוב תשובה קצרה ומתמצתת!).

פתרונות יש לשלוח עד יום שלישי הקרוב

למייל: p0774702681@gmail.com או לפקס 0774702681, יש לציין בראש הדף 'עבור אביר יעקב'

שם הזוכה בסידור לשחרית
מתיבתא בהוצאת עזו והדר:

ראש השנה:

ה' יהושע רייזמן מבית שמש.

התשובה צריכה להיות מתוך ספרי מודן האביר יעקב' זי"ע (או מתוך עלון זה) בין שולחי התשובות תיערך הגרלה על סידור לשחרית מתיבתא בהוצאת "עזו והדר".

